

MIR OLJUB

GODINA: VI.

SOMBOR, 2003.

BROJ 4 (24)

Značajan adaptacijski poduhvat u HKUD "Vladimir Nazor" u Somboru

Prije skoro godinu dana (6. 12. 2002. godine) članstvu je prezentiran i prihvaćen idejni projekt rekonstrukcije i dogradnje zgrade društvenog doma. Realizacija ovog projekta predviđena je u 6 faza. Prvom fazom obuhvaćen je objekt velike svečane dvorane i pozornice. Na raspisan natječaj prispjelo je devet ponuda za građevinske i tri za električne radove. Odbor za otvaranje ponuda odabrao je G.P. "Gramont" d.o.o. Apatin, poslovna jedinica Sombor za građevinske radove, i "Libos" d.o.o. Sombor za električne radove. Potpisnici ugovora o izgradnji su g. Šima Raič, ispred Društva i g. Blaž Žilić ispred Ministarstva kulture Republike Hrvatske, a financijska sredstva je odobrila Vlada RH. Radovi su otpočeli 9. rujna, a završetak i predaja objekta predviđena je za 18. studeni 2003. godine.

Adaptirani prostor iznosi 457 m², što čini približno 39% ukupne površine predviđene za rekonstrukciju. Na tavanskom dijelu dvorane u cijelosti je izgrađena i montirana čelična konstrukcija u postojeći krov, izvršeno novo letvanje krova, zamijenjene dotrajale grede, objekt je u cijelosti pokriven novim falcovanim crijepom, a postavljeni su i novi oluci. Strop dvorane je spušten i izgrađen od gips - kartonskog materijala. Električna instalacija je obnovljena i prilagođena suvremenim zahtjevima objekta ove vrste. Čeličnom konstrukcijom ojačana je i osnova pozornice, obavljeno je bojenje vrata i prozora, te zidova i stropa.

U odnosu na ponuđenu i dogovorenu cijenu, vrijednost električnih radova niža je za 5% pa je G.P. "Gramont", u okviru ugovorene cijene, izvršio je proširenje bine dodatkom podija za muzičare, te binu u cijelosti presvukao daskama broskog poda površine oko 100 m².

Projektante Josipa Parčetića, dipl. ing. arh. i Janoša Raduku, dipl. el. ing. Društvo je odredilo za nadzorne organe. Isti su, uz dežurne članove Uprave neprekidno nadzirali izvođenje radova, te usklađivali i eventualno korigirali određene detalje bitne za realizaciju programa i o svemu izvješćivali nadležne organe. Upravni odbor je uz konstataciju da je projekt ove faze u cijelosti realiziran, kako u poslovnim tako i u financijskim okvirima, veoma pozitivno ocijenio ukupan rad a posebice savjesno angažiranje projekatanta odnosno nadzornog organa.

Da bi ovaj reprezentativan objekt bio kompletno uređen trebalo bi obnoviti i vanjsku dvorišnu fasadu, istrugati postojeći pod, te dvoranu popuniti postojećim inventarom.

Svečana akademija Društva planirana je za 5. prosinac, bit će održana u sada adaptiranoj dvorani, što će simbolizirati i njeno stavljanje u uporabu. Tom će se prigodom obaviti promocija knjige "Dukat ravnice", kao i novog broja lista "Miroljub".

Za sada je jedan veliki posao uspješno okončan. Pred nas se sada postavljaju novi zadaci i nova pitanja; kada se može očekivati izvođenje radova vezanih za narednu fazu rekonstrukcije i dogradnje, kako osigurati financijska sredstva i u koje svrhe i kako koristiti ovu divnu dvoranu. Svima nam je dobro poznato da su samo kvalitetni programi preduvjet okupljanju članova i drugih nama uvijek dragih prijatelja. Prazna i nedovoljno iskorištena dvorana, ma koliko bila lijepa i raskošna neće opravdati postojanje. A takva dvorana je uvijek i skupa.

Mr. Matija Đanić, profesor

Naslovna strana: Bandaš i bandašica na "Dužionici 2003" - Foto "Hrvatska riječ"

BADNJE VEČE

Pun je misec zaplovio
iznad mimog grada,
Badnje veče tiho teče
srca puna nada.

U kućama žamor, srića
radost, diča graja,
a na modrom nebu plovi
snop blistavog sjaja.

Sa crkvenog tomja bruje
zvuci naših zvona,
ulicama bat koraka
Božićna kolona.

Prazna srca traže ljubav
tužna malo sriće
siromašak parče kruva
kraj božićne sviće.

Sa zvezdama misec plovi
a anđeli prave pir,
u jaslice Krist dolazi
svima nosi blažen mir.

Cecilija Miler

*Želimo svima radosno
vrime došašća,
blagoslovljen Božić
i svako dobro
u Novoj godini.*

Još o nogometašima "Bačke" u okviru Hrvatskog prosvjetnog doma

Hrvatski prosvjetni dom u Somboru osnovan je 3. rujna 1945. godine na Skupštini u velikoj dvorani Gradske kuće, kao nastavak rada Hrvatskog kulturnog društva "Miroljub". U narednih nekoliko dana članstvo se grupiralo prema afinitetima pa su organizirane sekcije i aktivni. U okviru fiskulturnog aktiva radili su nogometaši, o čemu su pisale novine "Miroljub" u broju 4 (8) u 1999. godini. O aktivnostima nogometaša postoje šturi podaci i u monografiji Društva štampanoj 1986. godine. U "Miroljubu" se navode imena 12 nogometaša a drugih 13 se spominju u monografiji. Bitno je spomenuti još osmoricu koji su 1945. - 1946. godini igrali za Hrvatski prosvjetni dom odnosno Fiskulturni aktiv koji je nosio ime "Bačka". To su bili: **Lajčo Zemljak** (golman), **Stipan Bakić**, **Pero Vujković**, **Marin Lukačev**, **Antun Đipanov**, **Tibor Štefan**, **Tomislav Berleković** i **Milivoj Sabo**.

Fiskulturni aktiv (FA) je nakon nepunih mjesec dana od osnutka Društva, u nedjelju 1. srpnja 1945. godine gostovao u Bačkom Monoštoru i pobijedio s 2:0. Golove su postigli **Stipan Bakić** i **Oto Štefan**. Sudac je bio **Šrangar**, kako je to u duhu toga vremena pisala "Slobodna Vojvodina". Boje "Bačke" branio je sljedeći sastav: **Lajčo Zemljak**, **Stipan Bakić**, **Pero Vujković**, **Marin Lukačev**, **Antun Đipanov**, **Tibor Štefan**, **Andrija Žuljević**, **Tomislav Berleković**, **Milivoj Sabo**, **Bela Lukač** i **Oto Štefan**. Monoštorce su zastupali članovi USAOV -a (Ujedinjeni savez antifašističke omladine Vojvodine) u sastavu: **Joza Kolar**, **Stipan Šimunov**, **Ivan Korpić**, **Marin Kusturin**, **Stipan Šuvak**, **Adam Patarić**, **Antun Forgić**, **Stipan Periškić**, **Aleksandar Periškić**, **Adam Đanić** i **Adam Krajačić**. Nakon utakmice igrači obje ekipe i njihovi "drukeri" nastavili su druženje u kavani uz pjesmu i igru narodnih kola.

Nakon godinu dana u Hrvatskom prosvjetnom domu organizirane su i druge sportske aktivnosti pa je aktiv prerastao u Društvo. Dana 25. kolovoza 1946. godine počelo je takmičenje u nogometu za prvenstvo Somborskog okruga. Pored Fiskulturnog društva (FD) "Bačka" (Hrvatskog prosvjetnog doma) na prvenstvu su sudjelovali "Sidro" iz Apatina, "Šport" iz Bezdana, "Dunav" iz Bačkog Monoštora, "Bratstvo" iz Prigrevice, "Mladost" iz Stapara, "Slavija" iz Sonte, "Jedinstvo" iz Svetozar Miletića i "Sloga" iz Čonoplje.

Listopada 1946. godine FD "Bačka" ponovno je gostovalo u Bačkom Monoštoru s nogometašima, šahistima i igračima stolnog tenisa. U sve tri discipline pobijedili su Somborci. Rezultat u nogometu bio je 3:2, u šahu 3:1 i u stolnom tenisu 5:0.

Novi podaci iz prošlosti Društva mogu nekom prilikom dobro poslužiti u izradi nove monografije HKUD "Vladimir Nazor".

Ivan Kovač

Hrvati u Budimu i Beogradu

U "Budimu i okolo nyjega..." je naslov studije koju je napisao g. **Živko Mandić** iz Budimpešte, inače rođen u šokačko - bunjevačkom mjestu Hercegsantovu u Republici Mađarskoj, i koju je objavio u *Hrvatskom znanstvenom zborniku*, časopisu Hrvatskog znanstvenog zavoda u Pečuhu, R. Mađarska u broju 2001./2002. IV-V/1-2, na stranicama zbornika 32-62.

U "Budimu i okolo njega ..." su početne riječi pjesme što ju je na početku 19. stoljeća napisao tabanski kapelan **Lovro Matošević** (Laurentius Matossevich - rođen u Somboru 1784. godine, umro je u Baču 1863. godine), a pjesma govori o pojedinim narodima i skupinama u Budimu, nastavlja se ovako:

**Ima svita iz cesarsztvá szvega,
Nimczi, Ugri, Tófi, Rasczyáni,
I szlovinczy slavom ovincsani.
Mlosstvo puka nasseg tu pribiva,
I duh Boxji sverhunyi pocsva.
Nasse kervi i nasseg imena,
Jeszu sokczi iz starog plemena,
I nuzsnyi su bunjevacski szini,
Bogoljubni ssnyima Dalmatini.
Erczegovczi svakomuszu dika,
Unyi jeste poboxnost velika.
Posavczisu vridni i cesziti,
Podunavczi rade zimi liti,
Lipovcsane szvaki rad oblyubi,
Jerbo toszu umiljati ljudi.
Ni Bossnyáke nechu zaboravit,
sovom pismom xelim sve pozdravit.
Svi nassinczi vikese uffajte,
Gospodina nasseg velicsajte.**

Ova studija i pjesma potakli su me da napišem za list "Miroljub" ovaj članak, te sam istom dodao i podnaslov "Hrvati u Beogradu", obzirom da studija govori i o tome. Govoreći o stanovništvu Budima i Pešte, g. Živko Mandić ističe činjenicu da je kod trećine stanovnika naznačeno prijašnje mjesto stanovanja. Iza imena poviše upisanih osoba, i onih u Tabanu i u onih vodenome gradu (Budimu), stoji "Ex Belgrad". Zašto upravo iz Beograda? Iz povijesti znamo da su se krajem 1689. i početkom 1690. godine zaredali neuspjesi brojno smanjene austrijske vojske na Balkanu. (Već početkom zime znatan dio carske vojske poslat je na Rajnu da se bori protiv Luja XVI). Beograd Turci zauzimaju ponovno 9. listopada 1690. Nešto prije zbilja se seoba Srba na ugarske prostore, a skupa s njima i mnogi Hrvati. Preseljenici iz Beograda (Srbi i Hrvati, 2000 do 2500 obitelji), pod Budim stižu početkom studenoga 1690. U Tabanu je nastanjeno 600 obitelji. Tabanski hrvatski postolari 1690-tih godina svjedoče da su katolici i da su prije sedam godina, zajedno sa Srbima došli iz Beograda, te da su u Budimu jednako kao i Sentandreji odmah utemeljili katoličku zajednicu.

U Beogradu se Hrvati spominju već od kraja 16. stoljeća. Da ih ondje ima i u 17. st. saznajemo iz izvješća biskupa **Marina Ibrišimovića** koji 1649. godine javlja u Rim da je u Beogradu krizmano 2001. osoba. O nazočnosti beogradskih Hrvata doznajemo iz zapisnika biskupa **Matije Benlića** koji 1659. godine među inim veli da u Beogradu postoji jedna katolička crkva u kojoj služe dvojica franjevac. O crkvi se brinu dubrovački, a o svećenicima dubrovački i bosanski trgovci skupa. U gradu Beogradu ima 166 katoličkih kuća, 31 je vlasništvo dubrovačkih, a 135 bosanskih trgovaca. Njih zajedno ima 840 duša, a njima valja pridodati 100 drugih katoličkih došljaka. Spomenuti biskup je u Beogradu još u dva navrata podijelio svetu potvrdu: 1664. i 1669. godine. Hrvati su dakle bili stalni stanovnici Beograda.

U Somboru, 16. 10. 2003.

*Privedio i napisao: Stipan Pekošević,
advokat iz Sombora, Ž. Zrenjanina 8*

Dužionica u Somboru

Jedna od najznačajnijih kulturnih manifestacija HKUD "Vladimir Nazor" u Somboru je Dužionica, koja je i ove godine održana 3. kolovoza. To je tradicionalna manifestacija bunjevačkih Hrvata u Bačkoj koja predstavlja zahvalu Bogu za uspješno obavljenu žetvu pšenice. Ova zahvala je počela proslavom Karmelske Gospe u Karmelićanskoj crkvi u Somboru a završila je svečanom povorkom od Hrvatskog doma do crkve Presvetog Trojstva i gradske vijećnice.

Sudionici povorke su bili u živopisnim bunjevačkim i šokačkim nošnjama, počev od male djece do najstarijih. Kruh od nove pšenice su nosili bandašica **Anita Lemić** i bandaš **Ivica Pekanović**.

Svečano misno slavlje je predvodio **mr. Andrija Kopilović** iz Subotice, koji je u propovjedi istaknuo kako oni koji su željni podjela ne trebaju tražiti svoje mjesto u Crkvi. U prepunoj crkvi sve okupljene je pozdravio župnik i dekan **Josip Pekanović**, među kojima su bili: tajnik u Veleposlanstvu RH u Beogradu **Stipan Medo**, generalna konzulica RH u Subotici **dr. Jasmina Kovačević**, generalni konzul RH u Pečuhu **mr. Ivan Bandić**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **mr. Josip Ivanović**, predstavnici općine Sombor kao i predstavnici više hrvatskih KUD-ova.

Iz Hrvatske su bili gosti iz Hrvatske čitaonice iz Hercegovca kao i obitelj **Kulaš** koja je predstavljala KUD "Ivan Meštrović" iz Vrpolja. U županijskoj palači sudionike "Dužionice" je primio gradonačelnik **Jovan Vujičić** sa suradnicima kada je primljena kruna i kruv od novog žita. Nakon toga priređen je prijem za visoke goste.

Povorka se zatim, uz pjesmu i igru uputila prema Hrvatskom domu gdje je priređen svečani ručak s veseljem uz Bereške tamburaše i bandašicino kolo.

Josip S. Pekanović

HKUD "Vladimir Nazor" Sombor Aktivnosti folklorne sekcije od "Dužionice 2003." do obljetnice Društva

Dragi i štovani čitatelji, ukratko ćemo Vam predstaviti rad naše folklorne sekcije od posljednjeg javljanja do danas. S obzirom da ni ovoga ljeta naša folklorna sekcija

nije imala raspust (godišnji odmor), pokazalo se da to nije bez razloga jer je imala brojne aktivnosti i gostovanja.

"Dužionica 2003." Sombor

Bandašica **Anita Lemić** i bandaš **Ivica Pekanović** ovogodišnji nosioci naše krune od žita i kruva, kao zahvale Bogu na svemu što nam je podario, odgovorili su na svoje zadatke na najvišoj razini.

Kao i svake godine (i ove 68. tradicionalni put) povorka svih sudionika u narodnim nošnjama, krenula je iz dvorišta HKUD "Vladimir Nazor", na svetu misu u našu crkvu Presvetog Trojstva. U povorci je bilo 60 parova obučeni u narodne nošnje, starosnih dobi od tri do sedamdeset tri godine. Za svaku pohvalu i onima koji su stigli sa strane: iz Subotice, Bačkog Brega, Sonte, Tavankuta... Poslije svete mise, kao i prijašnjih godina, kruv od novog žita predat je predsjedniku općine koji se srdačno zahvalio. Nakon kratkog pozdravnog govora sa svojim suradnicima i dragih gostiju iz Veleposlanstva iz Republike Hrvatske u Beogradu, i Generalnog Konzulata u Subotici priređen je svečani ručak u velikoj dvorani našeg Hrvatskog doma.

"Dužijanca 2003." Sabotica

Divni domaćini iz Subotice i ove godine su nas ugostili i pružili priliku da igramo, pjevamo i družimo se dva dana u Subotici na tradicionalnoj subotičkoj "Dužijanci 2003.". Na risarskoj večeri naša folklorna sekcija predstavila se splotom igara iz Posavine, a sutradan u defileu

bile su prisutne i naše "Kraljice" kao i ostali parovi obučeni u bunjevačku nošnju. Domaćini su i ove godine udovoljili svim zahtjevima i velika im hvala za sve što su nam omogućili.

Gostovanje u Republici Mađarskoj

KUD "Tanec" Pečuh - nas je i ove godine ugostio dva dana u povodu manifestacije "Mili gosti dobro nam došli" - dani Hrvata u Mađarskoj. Naša folklorna sekcija imala je tri nastupa tijekom gostovanja u Pečuhu: u velikom defileu gdje su na određenim točkama odigrali dio našeg repertoara, nastup s bunjevačkim parnim igrama na velikoj bini ispred katedrale u Pečuhu i večernji nastup na gala koncertu, naša folklorna sekcija predstavila se splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice. Kao i uvijek veoma smo srdačno pozdravljeni od strane publike i naših domaćina iz Pečuha. Poslije večere druženje sa svim sudionicima manifestacije je nastavljeno do ranih jutarnjih sati.

Sutradan, zahvaljujući divnim domaćinima a posebice **Antunu Vizinu** svi sudionici i njihova pratnja folklorne sekcije imali su priliku bolje upoznati sve znamenitosti prelijepog grada Pečuha. Još jednom velika hvala na svemu što su nam omogućili. Nadamo se skorom susretu u Somboru.

KUD "Kašad" i g-đica **Rita Vorgić** omogućili su da ponovno gostujemo u malom mađarskom mjestu Kašadu. Ono se nalazi oko četrdesetak kilometara od Pečuha. Nama je bila izuzetna čast što smo po drugi put njihovi gosti. Program je trajao oko 1,5 sat, publika je bila više nego oduševljena. Predstavili smo se izvornim narodnim običajima "Kraljice", splotom bunjevačkih parnih igara, zatim kolažom šokačkih pjesama, našom tamburaškom sekcijom kao i splotom igara iz Posavine. Nastup je bio veoma zapažen, i očekujemo ponovni susret s našim domaćinima u Somboru. Velika im hvala za divan ručak, dobro vino i prijateljsko druženje.

Gostovanje na "Zavitnom danu" u Bačkom Monoštora

I ove godine folklorna sekcija HKUD "Vladimir Nazor" Sombor bila je gost i sudionik na već tradicionalnoj svečanosti "Zavitni dan" koju prave naši dragi Hrvati iz Bačkog Monoštora. Predstavili smo se splotom bunjevačkih igara iz Sombora i okolice. Poslije nastupa svih sudionika uz bogatu večeru, druženje se nastavilo do jutra.

Nastup u Narodnom pozorištu u Somboru

Srednja poljoprivredno-prehrambena škola u Somboru organizirala je drugi put manifestaciju na razini države SCG pod nazivom "Susret srednjih poljoprivredno-prehrambenih škola" s preko 170 sudionika. Zamoljeni smo da se naša folklorna sekcija predstavi s programom u trajanju od 20 minuta na kraju manifestacije. Udovoljili smo njihovim zahtjevima. Željeli smo prikazati što više raznolikosti iz našeg repertoara pa smo se zato predstavili kratkim kolažom svih naših sekcija: folklor ("Kraljice"), bunjevačke parne igre, bunjevačke igre iz Sombora i okolice, zatim nastupom recitatora i tamburaša. Nastup je bio

vrlo zapažen i sigurno nismo iznevjerili očekivanja. Želimo još puno ovakvih druženja i nastupa u našem lijepom i zelenom Somboru, s obzirom da su mnogi sudionici tj. gosti iz SCG imali priliku vidjeti i uživati u programu jednog Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva. Hvala domaćinima na pozivu.

Gostovanje u Sonti

Dragi naši prijatelji iz Sonte HPZ "Šokadija" Sonta ove godine organiziraju tradicionalni godišnji koncert gdje je pozvana i naša folklorna sekcija. Odazivamo se na njihov poziv i predstaviti ćemo se s tri koreografije: bunjevačke parne igre, bunjevačke igre i splet igara iz Posavine. O detaljima nastupa detaljnije ćemo Vas izvijestiti u narednom broju "Miroljuba". Nadamo se divnom druženju s Hrvatski društvom iz Sonte na čelu sa g. **Dejanom Bukovcem** i njegovim suradnicima.

Akcija za nove članove folklorne sekcije

Koristimo priliku da preko lista "Miroljub" obavijestimo svakoga tko je zainteresiran za rad folklorne sekcije našeg Društva da nam se javi:

srijedom u 19 i 30 sati dječja grupa (školski uzrast od 4 do 12 godina), koreografi g. **Željko Kolar** i g-đa **Kristina Išpanović**;

srijedom u 21 sat srednja grupa i veterani;

četvrtak u 21 sat srednja grupa i veterani, koreograf g. **Damir Šeremešić**, pom. proč. g. **Josip Marković**.

Sve Vas srdačno očekujemo, godine nam ne predstavljaju ništa. Bitno je da je srce mlado. Dobro došli.

Sombor, 11. 11. 2003.

Pročelnik folk. sekcije Antun Knežević

Iz rada Dramske sekcije

Tijekom ljeta članovi dramske sekcije su se zaslužno odmarali a početkom jeseni je ponovno započeo mukotran rad na novim tekstovima. U pripremi je kolaž "Mladoženje". To su dvije vesele jednočinke u više slika. Radnja ovog kolaža se događa pedesetih godina prošlog stoljeća a odslikava život ljudi našeg podneblja u gradu i oko njega. Tijekom siječnja naredne godine publika će moći uživati u tim veselim i zanimljivim komedijama. Glumci imaju zadatak ne samo da pripreme nove uloge nego da igraju i stare predstave.

Na poziv konzula RH u Pečuhu (Mađarska) g. **Ivana Bandića** i direktora hrvatskog kazališta u istom mjestu, **Antuna Vidakovića** naši kazalištarci su igrali predstavu "Albin bircuz" pred prepunim gledalištem. Pljesak i oduševljenje publike govorio je mnogo više od riječi. Kažu da je rijetkost da amateri imaju već drugu priliku da se prikažu pred zahtjevnom pečujskom publikom.

Recitatori

Recitatori vrijedno rade za godišnjicu Društva, Božićni koncert. Iza njih je II. SMOTRA recitatora na hrvatskom jeziku koju je organizirala Hrvatska čitaonica u Subotici. Iz našeg Društva sudjelovali su: **Lea Jevtić, Dejana Jakšić, Dina Lasković, Mario Kirasić, Milana Lovrić, Snežana Nađ, Bojana Jozić i Klara Jobađi.**

U Subotici je bila veoma jaka konkurencija. U tri uzrasne kategorije sudjelovalo je do 120 sudionika. Naši nagrađeni sudionici su: **Lea Jevtić, Dejana Jakšić, Mario Kirasić i Bojana Jozić.** Oni su s prošlogodišnjim pobjednicima bili na jednodnevnom izletu u Osijeku. Tamo

su razgledali grad, knjižnicu a imali su priliku odgledati predstavu za djecu u Osječkom kazalištu.

Probe su u tijeku, dalje vrijedno radimo a Vas, štovani čitatelji, očekujemo na Božićnom koncertu 21. prosinca.

Marija Šeremešić

IV. Likovna kolonija "Colorit"

Likovna sekcija HKUD "Vladimir Nazor" Sombor organizirala je IV. Likovnu koloniju "Colorit". Kolonija se održala na salašu Ane i Vilima Miler u Somboru. U radu kolonije sudjelovalo

je 14 slikara, iz Mađarske, Slankamena, Subotice i Sombora. Okupljene slikare i goste pozdravio je predsjednik Društva **Šima Raič**, a koloniju je zatvorila pročelnica Dramske sekcije **Marija Šeremešić**. Završnom danu kolonije prisustvovali su sudionici: **Ferenc Takač, Stjepan Albot, Višinka Jene, Cilika Kasiba, Lajčo Vojnić Zelić, Ana Marija Zakanj, Josip Pozder, Stipan Kovač, Jovan Simendić, Slobodan Nastasić, Milorad Rađenović, Marija Kemer, Đorđe Kummerkramer, Šima Kalmar i Stevan Špišak.**

Na zatvaranju kolonije prisustvovao je g. **Stipan Medo**, predstavnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu. Goste i sudionike obradovao je lijep program folklorne, tamburaške i dramske sekcije. Fond Društva je bogatiji za 23 slike i 10 keramičarskih radova. Da svi budu zadovoljni potrudila se obitelj **Miler**, te donatori g. **Ivan Raič, Ljiljana Grubišić, Zoran Grublješić**, Skupština općine Sombor i članovi Društva **Antun Knežević, Janja Pekanović, Jolika Raič, Marija Šeremešić.**

Pročelnik Likovne sekcije Cecilija Miler

Na IV. Smotri likovnih umjetnika amatera Vojvodine Ceciliji Miler je dodijeljena pohvalnica od strane Zavoda za kulturu Vojvodine Saveza amatera Vojvodine Novi Sad, održane dana 7. 11. 2003. godine u Novom Sadu za sliku na svili "Zima na bari".

Sjećanje

Dana 29. listopada 2003. godine zatekla nas je tužna vijest da je prestalo kucati srce našeg sugrađanina, prijatelja, poznanika gospodina **Đene Matarića**, rođenog 1924. godine u Somboru, stanovnika starog salaša naselja Gradina. Bio je član HKUD "Vladimir Nazor" u Somboru. Kada spomenemo

ime dida Đene pokaže nam se lik dobroćudnog starca sa brkovima kakve ne vidamo više, blagog pogleda i s osmijehom na licu.

Otišao je čovjek iz naših redova na poziv Svevišnjeg, ostadoše uspomene. Svi smo ga znali i poštovali, jer je bio čovjek do sljedan svojih uvjerenja, načinom života i ophođenja s poznanicima. Radovao se pruženoj ruci, smijehu, divanu i sjećanjima na prošlo vrijeme. Susreti na njegovom salašu na kome je bio domaćin naše I. kolonije "Colorit" 2000. godine. Radovao se ljudima i ljudi su se radovali njemu.

Danas se raduje s Gospodinom.

Gradina salaši

(pjesma nastala i posvećena dida Đeni)

Jesen na salašu
Razigran vitar doline beskraja
obojio polja svojim dahom,
rasplete kose jeseni rane
kovitla vazduh zemljanim prahom.

Zašušti kukuruz kraj salaša
rasu se kolor u moru lista
ljubim te silno ravnico moja
i tvoje oko u mome blista.

Kvrgave ruke plodove beru
i život piše na čelu bore,
a tihi starac marljivo radi
voli svim srcem panonsko more.

I salaš voli više od svega
svoj mir i život u samoći,
kapiju širom otvara svoju
i zna on dobro svoj će mu doći.

Divan baš voli i pamti mnogo
bilo je tuge, boli veselja,
pisma od vitra i poj slavuju
to mu je skromna staračka želja.

Brkove suče starac sidi
život mu teče ko piščan sat,
žustro korača avlijom svojom
i voli život od Boga dat.

Cecilija Miler

Najbolja slastičarnica

Na Kopaoniku je održan XXIV. Zbor ugostiteljskih i turističkih radnika Srbije. Tom prigodom se takmičilo 650 vrhunskih ugostitelja i turističkih radnika u raznim oblastima.

Učestvujući kao i ranijih godina, kafe slastičarnica "Selenča" iz Sombora, za svoje dvije torte osvojila je vrhunske nagrade: jednu zlatnu i jednu srebrnu kolajnu. Torte su izradili **Valentina Bajić** i **Vladimir Zeljko**. Ovu čuvenu

slastičarnicu je utemeljio njihov otac, **Gojko Zeljko** poznati stručnjak u ugostiteljstvu.

J. Pekanović

Zlatna svadba

Andrija Varga i **Marija r. Bošnjak** proslavili su 19. listopada 2003. godine zlatno vjenčanje u crkvi Presvetog Trojstva uz prisustvo svoje kćerke **Edite** s obitelji i mnogobrojnim vjernicima.

Ovakav događaj je vrijedan pažnje, iskrene čestitke za brak koji traje 50 godina uz mnogo razumijevanja i ljubavi.

Promocija knjige "Svitanje riječi" u Rešetarima

Tijekom studenoga u Rešetarima kod Nove Gradiške, Rep. Hrvatska održana je promocija knjige u organizaciji sekcije književno-likovnog društva "Rešetari".

Već više godina ovo Društvo promovira radove književnika amatera i profesionalaca Republike Hrvatske i hrvatskih pjesnika u iseljeništvu. I ove godine su na raspisani natječaj stizali radovi ne samo iz domovine nego i iz Vojvodine, Crne Gore, BiH, Rumunjske, Francuske, Švedske, Italije, Australije...

Knjiga je tiskana pod pokroviteljstvom Brodsko-Posavske županije i Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu. Veliku čast su imali **Cecilija Miler**, **Marija Šeremešić** i **Antun Kovač**, članovi našeg Društva da im pjesme budu objavljene u ovoj knjizi prelijepog naslova "Svitanje riječi" te da se za HKUD "Vladimir Nazor" putem stihova čuje u cijelom svijetu.

M. Šeremešić

BENSEDIN NA GRANI

**Blatnjavi svinji trču u selo,
kupu dude po cilom sokaku,
čim se nažderu oma se veselo
vraćaju kući svojem kočaku.**

**Bake se napolju pripovidu,
čuvu dude i ništa se smiju;
ako im svinji to pojidu
neće ostat ništa za rakiju?**

**Cili je sokak prljav od duda,
pospadali baš u pampaluzu;
bođane mi treba dosta truda
da se svi dudi metnu u buzu.**

**A sad dolazi ono najslađe:
"patoka već brči" - kaže dada,
mama ositi da curu svađe
i suze od dvadesetdva grada.**

**Znate onog Jozu, mazgov jedan,
ošuknice ga ta dudovača,
taj se natuturiče svaki dan
i spava u šamcu ko krmača.**

**Gospojo draga, nemoj se srditi,
to je bensedin što visi na grani,
triba ga samo umereno piti
i biće mir u kući i kavani.**

**I naposlitku, evo vam lik za živce:
tri put na dan jedan fićok prija jila,
a kad nestane popite jedno pivce
i pitajte ženu di bocu sakrila?**

Antun Kovač

Pročelnici naših sekcija

Marija Šeremešić Dramsko - recitatorska sekcija

Članovi Društva i gosti koji dolaze na svečanosti i zabave poznaju **Mariju Šeremešić**. Zapazili su da je uvijek u pokretu, puna energije i poleta, na priredbama oko sebe okuplja izvođače programa, na zabavama je društvena i opuštena, te daje ton veselju. Ipak, većina ne zna koje sve dužnosti ona obav-

lja u Društvu i za Društvo. Zbog toga je ovoga puta želimo više i konkretnije predstaviti.

Član je Izvršnog odbora, pročelnica i voditeljica Dramsko - recitatorske sekcije, te urednica dječje stranice "Pčelica" našeg lista "Miroljub". No, osim ovih zvaničnih funkcija, u Društvu obavlja i čitav niz drugih poslova. Uvijek je puna novih ideja i radne energije, kontaktira sa suradnicima i članstvom, a sve preuzete obveze precizno i krajnje racionalno planira, nadgledava njihovu realizaciju, analizira i ocjenjuje rezultate do kojih dolazi, te o svemu izvještava članove Izvršnog i Upravnog odbora.

Preuzimajući funkciju u Dramsko - recitatorskoj sekciji početkom 2001. godine oko sebe je okupila mlade, poletne i sposobne članove, željne amaterskog rada, spremne i na određena odricanja.

Dramska sekcija ima dvije podgrupe: stariju sa 17 članova, koja se bavi pučkom scenom i dječju s desetak članova. Protekle tri godine starija grupa je pripremila i izvela tri kazališna komada: "Meldovanje" (što znači ugovaranje i pregovaranje za svadbu, što su na osnovu pričanja starijih ljudi razradili i scenski postavili **M. Šeremešić** i **A. Knežević**), "Prosidba" (**A. P. Čehova**) i "Albin bircuz" (**Ivana Jakočevića**), a sada je u pripremi kolaž "Mladoženja". Dječja grupa je izvela komade: "Pastir Šimun i četiri svjetiljke", "Tri kralja", "Ivica i Marica na naš način" dok je u pripremi Andersenova bajka "Djevojčica sa žigicama". U ove tri godine starija grupa je redovito nastupala na Danima hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu u Hrvatskoj, dva puta na profesionalnom Hrvatskom kazalištu u Pečuhu u Mađarskoj, a kod nas u Bačkom Monoštoru, Ljutovu, Maloj Bosni i Tavankutu. U suradnji s folklornom i tamburaškom sekcijom u pripremi je scenski prikaz "Božićni običaji Bunjevaca na području rijeke Bune" što ga je na osnovi narodnih vjerovanja

hercegovačkih Bunjevaca zabilježio naš sugrađanin **Petar Carev**. Isto tako pročelnica priprema izvorni oblik proslave završetka žetvenih svečanosti u Bačkom Monoštoru, "Dožetonica". Mlađi članovi su pet puta izveli predstavu za škole u gradu, jednu za odrasle čiji je prihod bio namijenjen fondu "Bela Gabrić" kao pomoć učenicima za školovanje.

Recitatorska grupa (njih desetak) ima stariji i mlađi uzrast. Stariji se osposobljavaju za voditelje programa na prigodnim manifestacijama, dok mlađi priprema stranicu "Miroljuba" - "Pčelice".

Aktivnosti Marije Šeremešić vezane su i za druge manifestacije koje se u Društvu organiziraju, a koje su velikim dijelom plod njenog rada. Tu spada organiziranje nastupa pjesnika (**Cecilija Miler, Emilija Dorotić, Katarina Firanj, Hermina Malković, Antun Kovač...**), promocija knjiga (**Miro Gavran, Josip Temunović, Tomislav Zigmanov...**), organiziranje koncerata (Božićni koncert...) i sl.

Kao vrstan pedagog Marija često pruža stručnu pomoć KUD-u u B. Monoštoru i Sonti u organiziranju i realizaciji prigodnih programa. Vodila je konferansu "Šokačko veče" u Sonti, a u Monoštoru na svečkovini "Zavitnog dana". Obično je i član žirija na susretima recitatora u Subotici (za šokačku ikavicu).

Osim navedenih aktivnosti i postignutih rezultata, sa željom da dogradi svoju ličnost, učestvuje na stručnim seminarima za redatelje. Kontaktirajući sa širokim krugom dužnosnika i stručnjaka uspostavila je suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika. U sklopu ove suradnje Izvršni odbor Društva prihvatio je okvirni program dnevnog boravka naših članova u Čakovcu, sjedištu Međimurske županije u Hrvatskoj. Radni naslov ove aktivnosti bio bi "Život i kultura Hrvata našeg podneblja" a realizirao bi se tijekom proljeća 2004. U daljnjoj perspektivi predviđa se odlazak u Postire na otoku Braču, rodno mjesto

Vladimira Nazora.

Aktivnost Marije Šeremešić ogleda se i putem pisanog teksta. **Antonija Čota** i ona su koautorice knjige "Dukat s ravnice", koja će biti promovirana kod nas a kasnije i u Čakovcu. Trenutno je angažirana sastavljanjem knjige za djecu "Za sve novce šećera", pisane šokačkom ikavicom. Na stranicama "Miroljuba" i "Hrvatske riječi" također se mogu pročitati misli naše pročelnice. Uz to, svoj talent je oprobala i u pisanju stihova. Tako je u "Miroljubu" objavljen njen sastav "To je naše prelo", što je ovih dana tiskano u knjizi "Svitanje riječi" koju je izdalo KLD "Rešetari" iz Hrvat-

ske. Vrijedno je istaći činjenicu da je u B. Monoštoru Marija sudjelovala u folklornoj grupi koja je 1974. godine predstavljala Jugoslaviju na "Oktober festu" u Minhenu (Njemačka).

Marija je rođena u Somboru, gdje je završila osnovnu i Učiteljsku školu, a kasnije uz rad i Pedagošku akademiju. Svoj radni vijek provela je obavljajući pedagošku djelatnost u školama u B. Monoštoru i Somboru (OŠ "N. Vukićević" i "Bratstvo - Jedinstvo"), a pet godina je bila upravnica Doma pionira. Nakon 35 godina rada, ove 2003. otišla je u zasluženu mirovinu.

Veliko angažiranje i navedeni rezultati ne bi se mogli ostvariti da u vlastitoj kući nije bilo puno razumijevanja, suradnje i pomoći svih članova obitelji, na prvom mjestu supruga **Martina**.

Umjesto bilo kakve nagrade koja joj nikada nije dodijeljena, neka ove skromne riječi budu priznanje za dosadašnji rad i poticaj za nove poduhvate.

Mr. Matija Danić, profesor

KUD "Bunjevačka grana" Čonoplja

Poslije 30 godina zastoja u Čonoplji je ponovno osnovano bunjevačko kulturno umjetničko društvo. Ovo društvo se zove "Bunjevačka grana" Čonoplja i počelo je s radom u veljači 2002. godine.

Prvo ovakvo društvo osnovano je još davne 1920. godine i djelovalo je neprekidno sve do 1940. godine. Kasnije je uz manje ili veće prekide bilo ponovno u funkciji. Cilj osnivanja "Bunjevačke grane" Čonoplja je prije svega nastavak rada prvobitnog društva, očuvanje i njegovanje tradicije, kulture jezika i govora Bunjevaca, suradnja s drugim društvima u našoj zajednici, organiziranje kulturnih manifestacija i bunjevačkog prela.

Dosadašnje aktivnosti se svode na rad folklorne i dramske sekcije koje u svom sastavu imaju oko 35 članova. Iako je društvo veoma mlado zahvaljujući zalaganju pojedinih članova prošle (2002. godine) organizirana je "Dužijanica 2002.", koja je lijepo prihvaćena u našoj zajednici.

Ove godine je organizirano "Bunjevačko prelo" koje u selu nije bilo od 1973. godine. Zahvaljujući velikom zalaganju pojedinaca prelo je prošlo u lijepom raspoloženju i zbog velikog interesa bila je repriza.

Od aktivnosti "Bunjevačke grane" Čonoplja u 2003. godini navodimo sljedeće: gostovanje u Ljutovu, Uskršnji program u sklopu kojeg je bila izložba šarenih jaja (prvi put organizirana). Bilo je divnih radova koje je izložilo 19 izlagača. U programu je obnovljen običaj polivanja. Zatim slijedi nastup na "Etno festivalu" u Novom Sadu, Međunarodni festival folkloru u Somboru, učešće u povorci "Dužijanica" u Somboru, organiziranje "Dužijance 2003." u Čonoplji sa misom zahvalnicom koju je služio **Károly Szabady**, učešće u povorci "Dužijanica" u Subotici, nastupi u Čonoplji...

Rad društva se sada svodi na održavanje proba, što u mnogome zavisi od financijskih sredstava. Za narednu godinu se priprema prelo i dužijanica što i jesu najveći programi ovog društva.

Estera Bogničar

ŠOKAČKA VEČER U SONTI

Od davne 1928. godine u Sonti se održavaju svečanosti "Grožđe bala". U sklopu ove narodne tradicije 27. rujna ove godine KPZH "Šokadija" organizirala je "Šokačko veče". Uz domaćine, kao nosioce cjelokupne aktivnosti u programu su sudjelovali i gosti iz Hrvatske - članovi KUD "Šokadija" iz Budrovaca iz okolice Đakova, te članovi KUD "Ivan Adamović Kapištran" iz Čepina pokraj Osijeka. Svojim nastupom svečanost su uveličali i pripadnici mjesnog OKUD "Ivo Lola Ribar".

Suvremena i svečano ukrašena sala s oko 500 sjedala teško je mogla primiti svo zainteresirano pučanstvo, željno ovakvih manifestacija. Uz tihe zvuke tamburica, te poznatu i osjećajnu melodiju "Ne dirajte mi ravnice" predsjednik Društva Dejan Bukovac otvorio je svečanost, a uvaženi g.

Stipan Medo, tajnik Veleposlanstva RH u Beogradu pozdravio je sve prisutne i poželio uspješne nastupe. Svojom nazočnošću svečanost su uveličali predstavnici općinskih i lokalnih vlasti, mjesne Crkve, hrvatskih institucija iz Subotice, te KUD-ovi susjednih mjesta.

Domaćini, članovi KPZH "Šokadija", obučeni u blještave narodne nošnje veoma su uspješno izveli splet šokačkih pjesama i igara. Tamburaši i članovi folkloru KUD -ova iz Čepina i Budrovaca prikazali su pjesme i igre svojih mjes-

ta kao i plesove Brodskog Posavlja, dok su članovi OKUD "Ivo Lola Ribar" dočarali svadbeno - zaručnički običaj iz Sonte "Kapara".

Starinski muzički instrument gajde danas se rijetko čuje. Prisutna publika bila je počašćena nastupom dvoje gajdaša: **Anite Tomoković**, dipl. ecc. iz Osijeka, i njenog učenika **Adama Vulića** iz Sonte. Anita već šest godina svira ovaj instrument. Zanesena sviranjem i obučena u tradicionalnu baranjsku nošnju pobrala je buran pljesak publike.

Slavljeničko raspoloženje uveličao je **Antun Kovač**, član HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora. Dvije njegove šaljive pjesme pisane izvornom ikavicom a pročitane monoštorskim akcentom nagrađene su burnim pljeskom.

U sklopu ove manifestacije priređena je i etnografska izložba. Starinske nošnje, alatke i raznovrsne kućevne

predmete s velikim oduševljenjem je prikupio, sudio i izložbu organizirao 16.-to godišnji učenik II. razreda gimnazije **Saša Zec**. Najstarija izložena ženska nošnja (jednodijelna košulja i starinska kapica), po riječima autora, stara je oko 200 godina. Uz 40-tak odjevnih predmeta i 20-tak starih i novih ćilima, vrijedi posebice izdvojiti statve stare oko 150 godina. Tu su zatim stare preslice, stupe, keramički čupovi, razne posude, kućne alatke i drugi uporabni predmeti.

Poslije službenog dijela svečanosti, za sve učesnike programa i goste u dvorani nekadašnjeg "Velikog bircuza" priređena je večera. Uz tamburaške orkestre domaćina i gostiju, uz pjesme i ples veselje je trajalo do kasno u noć. Nitko se nije pitao tko je iz koje države, mjesta ili društva. Samo autor ovih redaka sebi postavlja pitanje: zar uspjeh ne bi bio veći kada bi svi kulturni djelatnici mjesta bili uključeni u jedno društvo i imali zajednički interes i cilj?

*Mr. Matija Danić
profesor*

Tradicionalno već šezdeseti put obilježen "Zavitni dan" u B. Monoštoru

U vrijeme najvećih ratnih opasnosti na ovim bačkim prostorima, posebno našem dijelu Podunavlja, u jesen sada već davne 1944. godine crni oblaci su se nadvili i nad Bačkim Monoštorom. Stanovništvo je zbog velike opasnosti napuštalo selo, a govorilo se i o bombardiranju, spaljivanju i potpunom razaranju sela. Iz tih je razloga tadašnji mjesni župnik **Matiša Zvekanović** (kasnije biskup) 13. listopada zavjetovao narod i selo Gospi Fatimskoj moleći je za pomoć, zaštitu i spas. S velikom radošću može se konstatirati da je ratni vjeh mimoišao selo, i katastrofa je izbjegnuta. U znak zahvalnosti Majci Božjoj svake godine se 13. listopada u 12 sati organizira procesija vjernika i svećenika oko crkve s Gospinim likom, te se održava sveta misa zahvalnica Srcu Marijinom. Crkvu tada najraskošnije ukrašavaju brojnim čilimima, a vjernici se od najmlađih do najstarijih odijevaju u raskošne narodne nošnje. Svetu misu uvijek služi više svećenika, a iz susjednih i daljih mjesta, dolaze i hodočasnici.

Dok je ranijih godina dan zavjeta (zavitni dan) imao isključivo vjersko obilježje, posljednjih je godina svetkovina dobila i kulturno - zabavne sadržaje, te sada ima obilježje općeg narodnog veselja koje okuplja sve mještane i brojne goste.

Kulturno - umjetnički program ovoga puta organiziran je u nedjelju, 12. listopada u sportskoj dvorani osnovne škole. Pozdravljajući brojne goste i uzvanike, sponzore i izvođače, predsjednik mjesnog KUDH "Bodrog" **Stipan Šimunov** otvorio je svečanost. Okupljene su pozdravili gradonačelnik Sombora g. **Jovan Vujičić**, tajnik u Veleposlanstvu RH u Beogradu **Stipan Medo**, generalni konzul RH u Pečuhu **mr. Ivan Bandić**, predsjednik Zavičajne udruge Hrvata "Šokadija" Bački Monoštor za Slavoniju i Baranju **Marin Forgić**, kustosica Gradskog muzeja u Vinkovcima **mr. Ljubica Gligorević**. Od zvaničnika tu su još bili zamjenik pokrajinskog tajnika za ostvarivanje manjinskih prava **Slaven Dulić**, predstavnik Hrvata iz Santova u mađarskoj, kao i brojni sponzori.

Sudionici programa obučeni u svoje tradicionalne narodne nošnje, veoma su uspješno izveli spletove šokačkih i bunjevačkih igara. Šokačke plesove izveli su učenici OŠ "22. oktobar" iz B. Monoštora, folklorne sekcije KUDH "Bodrog" iz B. Monoštora, te članovi KUD-a "S.S. Kranjčević" iz B. Brega, dok su bunjevačke plesove veoma kvalitetno izveli

gosti HKC "Bunjevačko kolo" iz Subotice, HKPD "Matija Gubec" iz Tavankuta i HKUD "Vladimir Nazor" iz Sombora.

Domaćini, članovi KUDH "Bodrog" izveli su scenski prikaz završetka žetvene tradicije risa - "Risari". U prikazivanju ovog običaja uz pjevanje i ples, te dijeljenja poklona, ima i dosta simbolike minulih vremena. Šokci - siromašni risari, po završetku žetve, predaju plodove polja svojim "bogatim" gazdama - Bunjevcima i pjevaju "Aoj gazda na svemu ti hvala, žetva nam je dosta roda dala".

Bogatstvo večernjeg programa upotpunjeno je i stihovima o B. Monoštoru. **Antun Kovač** pročitao je svoj sastav "Seoski turisti" a pročitana su i dva sastava **Ivana Pašića**.

Na kraju, uz sveopće raspoloženje i zanos svih učesnika i publike, kao opći zavjet, odjekivao je refren "ovdje ćemo zauvik ostati, naša grana ne smije propasti".

Nakon ovog svečanog i zvaničnog dijela, uslijedila je večera i opće veselje na kome je oko 300 gostiju i domaćina uživalo do kasnih noćnih sati. Tamburaško vokalni sastav D-2, sa **Dejanom Kovačom** na čelu, uspio je animirati sve prisutne i uključiti ih u opće veselje. Među brojnim popularnim pjesmama izdvojiti ćemo samo riječi jedne: "Monoštore dok ti ime traje, čuvat ćemo tvoje običaje".

Mr. Matija Đanić, profesor

Najava jednog jubileja

Mještani salaša Nenadić s ponosom dočekuju sljedeću godinu u kojoj će proslaviti značajan jubilej svoje svetinje - kapele Gospe Fatimske. Davne 1929. godine, zahvalni Bogu, domaćini ovih bunjevačko - hrvatskih salaša založili su novac i rad da sagrade nadasve skromnu ali sadržajnu kapelu i zvono sa stanom za zvonara.

Od tada je prošlo 75. godina a u kapeli se održavaju katoličke svečanosti kao što su nedjeljne svete mise, svibanjske molitve, vjeronauk i dr.

Najznačajnija je proslava Imena Marijinog - "proštenje" u salašima koje se održava prve nedilje posle 12. rujna.

Zbog općeg ruiniranog stanja kapele i nuzprostorija kao i drvenog zvonika, potrebno bi bilo slavljenicu malo uljepšati, te je u tom cilju župnik **Josip Pekanović** javno pozvao vjernike salaša i šire da se dobrovoljnim prilozima u novcu i građevinskom materijalu, kao i dobrovoljnim radom, uključe u uređenje kapele i doprinesu da ista dočeka stoti rođendan. Svoj doprinos već su mnogi dali kao i **Martin Matarić** koji je odštampao sličice sa kipom Fatimske Gospe koji krasi oltar kapele, koje će biti podijeljene vjernicima u tijeku jubilarne godine.

*Mato Matarić
Nenadić salaši*

NAŠI STUDENTI U HRVATSKOJ

Josipe, samo hrabro i uporno!

Jesen i početak nove školske godine djeci i omladini uvijek donose i određene neizvjesnosti, osobito kada se prelazi iz jednog u drugi stupanj obrazovanja. Dileme su tim veće ako se mijenja i mjesto školovanja, odlazi na studij u drugi grad, te napušta roditeljski dom, jer tada treba donositi i vlastite prosudbe i odluke o mnogim bitnim pitanjima. Sve je ovo još u većoj mjeri izraženo kada se na školovanje odlazi u inozemstvo.

Brojni svršeni srednjoškolski upravo su otpočeli svoje studentske dane u raznim sveučilišnim centrima i na različitim fakultetima, opredjeljujući se za svoje buduće životne pozive. Ovoga puta vašu pozornost želimo usmjeriti samo na jednog našeg mladog sugrađanina - nama dobro poznatog **Josipa Marića**, 19-to godišnjeg mladića koji već niz godina uspješno obavlja dužnost orguljaša (kantora) u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru.

Skroman, tih a u radu krajnje savjestan, Josip je, po završetku osnovnog obrazovanja svoju naobrazbu nastavio u Srednjoj tehničkoj školi u Somboru, na smjeru tehničara numeričkih mašina, koju je ove 2003. godine završio s odličnim uspjehom. Nakon svega odlučuje naobrazbu nastaviti na Građevinskom fakultetu u Osijeku. Pošto je uspješno položio prijemni ispit, sretan i zadovoljan, upisuje studije i priključuje se tisućama sveučilištaraca. Dobro je startao i lijepo se uključio u novu sredinu. Redovito prisustvuje predavanjima, obuhvaćene sadržaje sistematizira i povezuje, a na predviđenim vježbama uvijek je aktivan. Dosadašnjim radom i uspjehom je zadovoljan.

I ranije je dosta mladića i djevojaka iz ovih naših bačkih mjesta odlazilo u Osijek na školovanje. Posljednjih godina ih je zbog situacije koja je vladala nešto manje. No sada im se pridružio i naš Josip.

Već od prve godine svog osnovnog obrazovanja Josip je išao u muzičku školu. Nakon dvije pripreme, šest godina je s ljubavlju pohađao, lijepe napredovao i uspješno završio odsjek klavira. Ambiciozan, a istovremeno i potican na dalju dogradnju, savladao je tehniku sviranja na orguljama, prvo onim manjim - električnim, a kasnije i na velikim - klasičnim. Osim ovih instrumenata, kao samouk, savladao je sviranje na gitari i kontrabasu (begešu).

Sa zadovoljstvom ističemo da Josip već punih osam godina nedjeljom i blagdanima na svetim misama u crkvi Prevetog Trojstva u Somboru svira na orguljama. U početku su se vjernici čudili što tako mali dečkić, tada tek učenik 5. razreda može tako uspješno, ozbiljno i krajnje odgovorno obavljati dužnost orguljaša - kantora. Interesantno je navesti i činjenicu da je nakon tri godine sviranja na električnim orguljama otpočeo koristiti i velike - klasične orgulje. No, zbog još uvijek niskog rasta, poteškoću mu je donekle predstavljalo dozezanje nožne pedale.

U HKUD "Vladimir Nazor" član je tamburaške sekcije, gdje skoro redovito svira kontrabas. Bez njegovog učešća, posljednje tri godine teško se može zamisliti rad ove sekcije. Tamburaši su skupa s drugim aktivistima nastupali na brojnim svečanostima u Društvu, gradu, općini i mjestima bližeg i daljeg okruženja. Osim toga, nastupali su i sjajne rezultate postizali i u mnogim mjestima Hrvatske i Mađarske.

Zahvalnost za dosadašnji angažman u župnoj zajednici, te dobre želje i uspjeh na studijama Josipu je, u svoje osobno ime, u ime Pastoralnog vijeća i prisutnih vjernika, poželio župnik **preč. Josip Pekaović**.

Na kraju istaknimo da se ponosimo našim Josipom, podržavamo njegovu odluku, sretni smo i radosni što se opredijelio na taj korak, no željno iščekujemo njegov povratak. Vjerujemo da će tada uz stručnost donijeti i nove poticaje i ideje koje vode ka bržem kulturnom uzdizanju i općem progresu svih nas. Našoj župnoj zajednici iz koje je potekao uvijek će dobro doći dar znanja i umijeća kojima ga je Bog obdario.

Mr. Matija Danić, profesor

Seoski turisti

Šećemo žena i ja po Monoštoru,
jedne lipe subote oko pet sati;
malo zanesen, spazim u jednom dvoru
poznatog čovika i kažem Kati:

"To mora da je biskup... ko dada, isti."
Po roditeljima poznajem dicu.
Oni mislu da smo seoski turisti,
došli da vidimo Bodrog i Adicu.

Flaster zaraso u korov i koprivu,
a malo dalje jedna kuća se ruši,
tu, na čošku neki drugi ljudi živu,
a mene se ništa steškalo u duši.

Svit ide po putu ko... o, mal' nisam reko,
a kad malo razmislim, možda imu pravo?
"Faljen Isus" kaže nam još samo poneko,
svi kažu: "Idete, došli ste, 'bar dan, zdravo".

Jagerovi ošli, a kuću prodali.
Trumini već živu u džungli na asfaltu;
Kurjakovi i Vragovi da su znali
ne bi se ni rodili u seoskom blatu!

Već odavno ne radi bač' Belin mozik,
kod Ismana više nema sladoleda,
sa bandera se ne čuje radio Osik,
i nema dudovače što je peko Meda.

Nema više cura koje smo voljili,
udale se u grad i postale dame;
nema onog društva sa kojim smo pili,
ni mladosti, pisme, igre ni galame.

Nema suskanice, čordaša ni krava,
ni svinja u šumi koje triba naranit;
Božem m' prosti, ta naša dica, pa to je strava,
ne dadu nam više ni šokački divanit!

Al' zato ima asfalt u svakom šoru,
pa sepike tiru friško, ko brez glave;
svaka kuća ima Te-ve u koloru,
i gledaju serije užasa i strave.

Omladina biži iz sela bilo kud'
da traži sriću na nikom drugom mistu,
a nisu ni svesni da je to isto svud;
srića uvik ostaje na svom ognjištu!

Kovač Antun

PČELICA

STRANICA ZA MLADE, MLAĐE I NAJMLAĐE

Ove dvije božićne pjesmice su sastavni dio recitala koji će na polnoćki izvesti djeca iz Monoštora.

Obnovimo dragi čin

Božić nam je blagdan mio
jer se rodi Božji Sin.
Radosniji još bi bio
da obnovimo dragi čin.

Da na Badnju večer samu
ko u onom divnom dobu
unesemo opet slamu
radosna srca u sobu.

To bi i nama djeci
bilo drago, milo, svima.
Božićni bi nam prošli sveci
još u većim radostima.

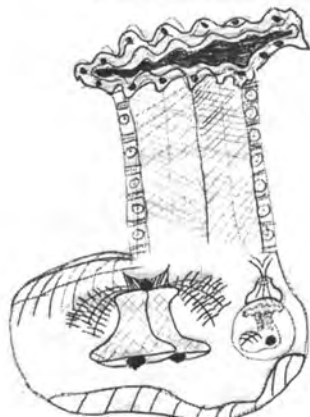
Monoštorska djeca darivat će Isusa

U Božićne dane svete
pobožno će svako dijete
da Isusa slavi, hvali
da mu dade darak mali.

I dječica naše župe
radosno će da se skupe
pred nebeskim svetim Čedom,
darivat će njega redom.

Darivat ću njega i ja
jer Spasitelj i Mesija
on je meni i svim ljudima.
Ljubim ga svim srcem u grudima.

Ivan Pašić, Bački Monoštor

Čarapa je puna...

Dejana Jakšić

Betlehem

Svjetlost se raja prosipa
između Marije i Josipa.
Toplina se razlijeva mira
između anđela i pastira.

Bog se ove noći rodio u staji
u siromaštvu bogatstvo se sjaji.
Pjesme malenih anđela zvuče,
a usne njihova kralja muče.
Tko bi nešto smio ovog časa reći,
kada šuti najmudriji i najveći.

J. Komer

Sveti Nikola

U odori od sjajnih haljina
s poznatom kapom
i pozlaćenim štapom,
iz svemirskih daljina
autobusom stigao sveti Nikola
u društvu s krampusom.

Udijelio je svakom malenom
svoj sveti blagoslov
i po pregršt sreće,
a onda stavljao igračke i slatkiše
iz svoje vreće
u dječje čizmice
i manje i veće.
Prije odlaska
prišapnuo je u uho svima
podijelite svoj dar
sa siromašnima.

V. Zemunić

Svim pčelicama želim
blagoslovljen Božić
i sretnu Novu 2004. godinu

Badnjak

Padaju pahulje
padaju nježno,
dok se ne spuste
na polje snježno.

Dok sveti Božić
na prozor kuca,
uz raskošni bor
i nada svjetluca.

V. Zemunić

KRIŽALJKA

1	O	D	M	A	M		
2	S	L	I	K	A		
3		O	K	O			
4		L	A	V			
5		U	F	O			
6	A	S	T	A	L	I	
7	K	A	I	Š	E	V	I

Emina
Firanj
6 godina

Vodoravno:

- Sada
- Fotografija
- Organ vida
- Divlja životinja
- Leteći tanjur
- Stolovi
- Remeni

Riješenje:

Nadimak sv. Nikole

Pučke poslovice i izreke o mjesecima, danima i vremenu bački Hrvata

Srpanj

U stara vremena se žito kosilo srpom te je i mjesec srpanj po tome dobio naziv. Bunjevački Hrvati imaju izreku "Ko u njivu polaže, taj krstine slaže". Također tumače da bogata žetva zavisi od vlage pa kažu: Teška zima, težak snop".

Žetocima se kuhala juha i peklo meso i gibanica pa se i u poslovcima veli: "Kad se kosi nek se troši, celo jaje u rezance."

Hrvati iz Santova kažu "Mokar jul sriću guli." "Nadaj se lipom vremenu ako je pri zalasku sunca lipo, ako slavuji pivaju i dim iz dimnjaka ide prema nebu, a hrđavo vrime će biti ako posli zalaska sunca pitlovi kukuricu i vrapci se uveče puno kupaju."

Za svetog Iliju (20. srpnja) vezane su mnoge pučke izreke te je poznata i ova "Varo te ko Bog Iliju". Naime, prema legendi sveti Ilija uvijek pita Boga kada će mu biti imendan a Bog mu neće reći jer Ilija bi u slavljeničkom raspoloženju pucao gromom i sve razbio, pošto bi mu Bog odgovarao "još nije stigao taj dan" ili "već je prošao". Ilija se razbijesni i potjera svoje konje na nebu upregnute u kočije tako brzo da naš narod zna reći: "ide ko sveti Ilija", ili "vozi se ko sveti Ilija". Hrvati iz Kaloče na osnovu svojih iskustava izražavaju se praktično; "Ilija oluja". Gradišćanski Hrvati za Magdalenin dan (22. srpnja) kažu "ako Magdalena plače onda se snoplja namoče" a za praznik svete Ane (26. srpnja) kažu da je to "poslidnji dan u litu".

Kolovoz

Mjesec je dobio naziv po vozidbi žita kolima u gumna, gdje se kasnije vršilo. Bunjevački Hrvati kažu "bez orača i kopača nema kruva ni kolača", "teško onome ko pokraj pogače i kruva traži". Puno je pučkih izreka o žitu i kruhu pa su poznate i ove: "kruv neće sam roditi", "kruv zasušit glad zabušit" a najteže je biti bez "ruva i kruva".

Kad je čovjek dobar naš svit kaže "možeš ga na kriv mazat", "dobar je ko komad kruva" i "blago onom ko svoj kriv ide". Istina je i ovo: "bolje crn kriv nego crn obraz". Za lošeg radnika koji često minja gazde kaže se: "taj je iz tušta pećivi kruva jio", i jedna šaljiva "smije se ko lud na brašno".

Gradišćanski Hrvati kažu: "prazno žito si visoko glavu drži, a ono sa puno zrna su potunjena". Tako je i s čovjekom koji glavu drži visoko onoga je glava prazna.

Šokački Hrvati slikovito povezuju bitne stvari: "kakvo žito, takav klas, kakvo zvono takav glas, kakvo drvo takav klin, kakav otac takav sin". Poznata je bunjevačka poslovice: "čuvaj snagu za starost a litinu za zimu", i jedna o vinu: "ako avgust žeže i vino žeže".

U ovom mjesecu naše Društvo organizira žetelačku priredbu tradicionalnu Dužionicu koja je sama po sebi skup svih spomenutih običaja i poslovice u našem puku.

Rujan

Dobio je ime po rujnom vinu. Bunjevački Hrvati imaju nekoliko poslovice: "rujanski lad, gotov jad", pa za lipo vrijeme u rujnu kažu: "bablje lito", "Gospojina mala (8. rujna) jesen prava, a Velika (15. kolovoz) slavi se uz izreku "Matija - vinopija". Gradišćanci kažu: plače li Mate a ne smije kiselo vino u tom letu se pije". Santovački Bunjevci kažu: "kaki je u rujnu početak taki je i svršetak". Dan svetog Mihalja (29. rujna) Hrvati u Podravini vezuju za "Mihalje, svinjče zakolje" a kod nas je poznati naziv za toplo vrijeme oko Mihovila kao "Miholjsko lito". U mađarskom dijelu Baranje Hrvati imaju izreke i poslovice vezane za predstojeću sjetvu: "jedno oranje, jedna rukovet, dva oranja dvije rukoveti", i "ko šta sije to i žanje" ili što bi naši rekli "kakva setva takva žetva". Bunjevci imaju poučnu poslovice: "u ratara crne ruke al bila pogača". Pošto je rujna i kišovit mjesec u Podravini se kaže: "u jesen dva vedra kiše, troje kole blata".

Listopad

Sam naziv govori da u tom mjesecu opada lišće. Pošto se u ovom mjesecu obavlja i berba grožđa to su mnoge poslovice vezane za vinograde i vina. Tako Bunjevci kažu: "vinograd ne ište molitve već motike" i "vinograd voli pudara a ne gospodar", a za vino kažu "vino ne kaže idi već sidi a kad se sidne i popije koja više, nazočni kažu: "vino je ko grom" i "nema loših vina već slabih stoma".

Nisu rijetki nazivi za kišu te Santovci znaju za izreku: "dva mraza treća kiša" i "mraz na kišu što deblji to bolji". Isto tako imaju obrazloženje za drugu cvatnju voćaka: "ako će biti lipa i dugačka jesen onda su neke voćke znale i dva puta cvasti". U Podravini Hrvati kažu: "ako leti svila (paučina) po zraku slutimo toplu i dugačku jesen". Gradišćanci kažu: "na dan svetog Gala (16. listopada) živina se drži štala" i "ako se Gal jako plače godina se namače" (bit će plodna) i za Uršulin dan (21. listopada) "kako Uršula stane, bit će vrime u zimске dane".

Također za Šimin dan (28. listopada) kažu "Juda sa snigom dojde". Hrvati u Baranji imaju poslovice: "što se lišće duže drži, to se zima dalje pruži". "Kad u oktobru mnogo magle pade bit će snijega na sve strane."

Studeni

Prije globalnih klimatskih promjena, vjerujem da je u studenom bilo studeno pa je i mjesec po tome dobio taj naziv. Zima je veliki gospodar pa podravski Hrvati kažu: "na zimu nema junaka", "došel beli i pita da bil leni" i jednu zbog kreće zime: "i cucek u zimi zida hižu".

Hrvati iz Zale kažu: "posli martina dobra su vina", a za zimu u studenome kažu: "zima ne traži lipote, neg toplote", "u zime je dugačak rep, ako ne ugriz onda ušine". Naši Bunjevci i Santovci kažu: "sveta Kata (25. studeni) snig za vrata", a Gradišćanci imaju izreku o vremenu: "kakva je Katarina, takova je najveć zima", "ako zima zaran zaprije stan onda ćemo zoran pojti van".

U Olasu, u Mađarskoj, Hrvati kažu ne bez životnog iskustva: "što prije zima objesni to prije i izbjesni". Ako na Svi sveti pada kiša možemo se nadati velikom snijegu u predstojećoj zimi.

Prosinac

Zašto prosinac? Moja baka Rozika - Slavonka po porijeklu, praktično mi je to objasnila. Ko čitavu godinu ljenčari taj u prosinac prosi, i taj naziv nosi zadnji mjesec u godini.

U Vršendi - mađarska Baranja - za svetog Nikolu (6. prosinca) važi izreka "Nikola vata guske za kola", što znači da su one debele i spremne za prodaju na dan svete Lucije (13. prosinca). Podravci su zapazili da "ako za Luciju ledi onda za Božić blati". Pošto je to štovan praznik, u tim krajevima još važi nepisano pravilo ponašanja "ne valja šivati na Luciju jel ne budu kokoši nesle". Na Luciju naši siju žito za Božićne blagdane. Prije Božića održavaju se svinjokolji. Kad se bravac zakolje i riže po pola Bunjevci kažu: "smije se neka nam bude debela slanina", "više dana neg kobasica", "prase se ne goji uoči Božića". To su sve naše poslovice koje jesu uvijek aktualne. Postoji izreka koju je jedan ciganin rekao domaćinu od koga je tražio slame: "Božić dođe zima prođe". Bunjevački Hrvati kao visoko moralni ljudi kažu. "ko je dužan i na Božić je tužan", "tuđe stvari za Božić vraćaj". "Ima svega ko na Božić" kažu Baranjci misleći na bogatu trpezu tih blagdanskih dana, i "nije svaki dan Božić".

Hrvati u Podravini nakon dvanaest dana poslije Božića spaljuju božićnu slamu i drvo te govore: "idi Božić u vlaje" tj. tamo gdje se upravao tada slavi.

Zahvaljujemo redakciji "Miroljuba" na ustupljenom prostoru u listu, te svim čitateljima našeg glasila u svoje ime i u ime moje obitelji želim čestit Božić i sretnu Novu godinu.

S poštovanjem,

Martina M. Gunjača

In memoriam

JOSIP DOROTIĆ

/13. 05. 1914. - 05. 03. 1993./

Josip Dorotić potječe iz ugledne i vrijedne somborske zemljoradničke obitelji. Sa svojim roditeljima - ocem **Marijanom** i majkom **Anom**, rođenom **Parčetić** - živio je i odrastao u gornjovaroškim salašima "Mala Pešta", na imanju svojih predaka. Četiri razreda osnovne, a zatim i tadašnju građansku školu pohađao je u gradu. Sa svojom vjernom životnom saputnicom suprugom **Katicom r. Parčetić**, izrodio je troje djece - kćerke **Zrinku** i **Istranu**, te sina **Hrvoja**. Od potomaka ima šestero unučadi i šestero praunučadi.

Kao poljoprivrednik, **Joso** je nastojao da u svom poslu i na posjedu uvijek primjenjuje suvremene metode obrade zemlje i odgoja stoke, da mu posjed bude na željenoj razini, te da ga u zavisnosti od vremena i materijalnih mogućnosti osuvremenjuje i proširuje. Uz vlastiti obiteljski posjed obično je obrađivao i nešto iznajmljene zemlje, kako bi materijalno stanje obitelji bilo što solidnije, a standard na željenoj razini. Rezultat rada i angažiranja cijele obitelji je uz ostalo i suvremena obiteljska stambena katnica podignuta u gradu pedesetih godina, u kojoj se od tada živi.

Uz zemljoradnju, kao svoju prvobitnu i osnovnu djelatnost i zanimanje svojih roditelja, Joso se još kao mladić u svojoj 20.-toj godini počeo interesirati za odgoj pčela. Godine 1934. on je na jednom drvetu u obiteljskom dvorištu zapazio i uhvatio roj pčela i smjestio ih u običnu košnicu. Ova slučajnost odigrala je presudnu ulogu u njegovom kasnijem životu. S jakom voljom i uz materijalnu i moralnu podršku svoga oca, postepeno je dopunjavao pčelinje košnice, te formirao nove rojeve. Podrazumijeva se da je te prve košnice držao na svom, odnosno roditeljskom salašu. Povećanjem njihova broja i formiranjem novih rojeva, javila se i potreba za iznalaženjem novih ispaša, te smještaja košnica. Prvobitno je to bilo u ovdašnjoj šumi "Kozara". Pijesak i bagremova ispaša oko Tavankuta i Subotice, te šume na Baniji, privukle su pozornost našeg pčelara, te je i tamo nosio svoje košnice. Ipak, dugoročno rješenje je našao u ovom našem Podunavlju, u području Velikog rita, južno od Apatina. Tu, na lijevoj obali Dunava, u prostranom lovištu i neposrednoj blizini Lovačkog doma (ranije Titovog dvorca), Joso je locirao sve svoje košnice. Dunav i čiste vode njegovih rukavaca, nezagađen zrak, obilje prirodne vegetacije s raznovrsnim poljskim cvijećem, vrbom, bagremom, vodenom repicom i dr. biljem pružaju idealne uvjete za pčelarstvo tokom cijele godine. U prosjeku, Joso je tu držao između 300 i 400 košnica, a ne rijetko i do 600.

Godine 1952. Josip Dorotić je bio jedan od osnivača "Pčelarske zadruge" u Somboru, a kasnije i njen predsjednik. Bio je aktivan član pčelarskog udruženja "Bačka" u Somboru osnovanog 1970. godine, te sudionik na izložbama organiziranim 1974., 1975. i 1976. godine. Bio je član uprave i specijaliziranog sajma pčelarstva Jugoslavije

1977. godine, te član uprave I. i II. međunarodnog specijaliziranog sajma pčelarstva u Jugoslaviji "Sombor" 1978. i 1979. kao i jedan od osnivača i članova uprave specijaliziranog sajma pčelarstva Europe u Somboru 1981. godine. Do ovih sajmova došlo se radom niza generacija pčelara ovog grada, među koje spada i naš Josip. Kao vrstan pčelar i proizvođač meda, kooperirao je s "Medoproduktom" iz Tavankuta i "Medeksom" iz Ljubljane, a svoje je proizvode plasirao po čitavoj tadašnjoj Jugoslaviji.

Joso je uživao u pčelarstvu. Uvijek je govorio da je to za njega najljepši posao na svijetu. Promatrajući ove divne i plemenite insekte, te prateći njihove kretnje i rad, osjećao je duboku uzajamnu povezanost s prirodom. Kao iskusan i krajnje savjestan pčelar uvijek je, i iznad svega, brinuo o zdravstvenom stanju svojih miljenica, te o kvaliteti njihove ispaše i ishrane. Svojom aktivnošću dao je vidan doprinos razvoju suvremenog pčelarstva, a vlastita iskustva je prenosio na mlade početnike. Sa sigurnošću se može konstatirati da je, prateći suvremena dostignuća u ovoj vjerojatno jednoj od najstarijoj djelatnosti poljoprivrede uložio i dio sebe.

U kontaktu sa suradnicima, sunarodnjacima i sugrađanima uvijek je bio principijelan i pravičan, a našao je i dovoljno vremena i strpljenja da svakog saslušao. Podržavao je i prihvaćao realne, razumne i konstruktivne prijedloge koji su vodili ka progresu. Bio je prirodno inteligentan, možda na riječima pomalo škrt, ali je uvijek iznosio dobre i korisne ideje.

U radu, i uopće u životu, najveću pomoć uvijek mu je pružala supruga Katica za koju je govorio da mu je, u pravom smislu desna ruka, bez koje ne može ni zamisliti svoj život. Svoje stručno znanje i veliko životno iskustvo neprekidno je prenosio i na svoje potomstvo. Uživao je u specifičnostima svoje narodne tradicije, volio svoj govor, te redovito svetkovao vjerske blagdane. Kao uzoran domaćin, pažljiv suprug i nježan otac, uvijek je bio cijenjen od svoje rodbine, susjeda, sunarodnjaka i sugrađana.

Mr. Matija Đanić, profesor